

A VILLAMOS-ENERGIA HAZAI JOGI SZABÁLYOZÁSA

dr. Turkovics István*

A villamos-energia a különböző irodalmakban különböző szempontok alapján többféleképpen definiált fogalom. Ennek oka, hogy több tudományágban képezi kutatások tárgyát. A jelentőségét mi sem jellemzi jobban, mint, hogy az ipar és a társadalom léte gyakorlatilag mára már elképzelhetetlen nélküle. Kiemelt jelentőségének eredményeként törvényszerű, hogy a jogi szabályozás figyelmét is magára vonta. A hazai szabályozás megítélésével kapcsolatosan azonban különböző álláspontok alakultak ki. Több szerző nevesít egy új jogterületet energijog név alatt.¹ A kérdés persze nem önmagában az elnevezésben keresendő, sokkal inkább abban a fejtegetésben, hogy ez az energia jog önálló jogágnak tekintendő-e, vagy sem? A véleményem az, hogy egy bizonyos jogviszony típus-hoz tartozó jogszabályok összességét nevezhetjük jogágnak, amelyet mástól egyértelműen elkülöníthetünk.² Nem kérdés, hogy a polgári jogágra tartozó magánjogi jogviszonyokat, legyen az akár családi köteléken vagy gazdasági érdeken alapuló nem fogjuk keverni a büntető, vagy a közjogi jogviszonyokkal. Tehát véleményem szerint a jogági meghatározás alapja az adott jogviszonyok jellemzője. Ha ezen fejtegetést elfogadjuk, akkor kijelenthető, hogy az energijog nem tekinthető önálló jogágnak, hiszen ezen jogterületen megtalálhatóak magánjogi és közjogi jellegű szabályok egyaránt. Ha azonban önálló jogágnak azt a szabályhalmazt tekintjük, amelyek a társadalmi, gazdasági élet egy meghatározott területére vonatkoznak, akkor létjogosultsága vitathatatlan az energijog önálló jogági titulusának. Ezzel azonban személy szerint én azért nem tudok egyetérteni, mert ez túlzottan differenciáltá teszi a jogrendszert, ráadásul indokolatlan, hiszen végül is minden szabályozási tárgykört ezen az alapon önálló jogági alapnak tekinthetünk. Az energia jog talán a legelfogadottabb besorolás szerint az ipar jogon belül helyezhető el.³ Az energia jogon belül helyezkedik el a villamos-energia jogi szabályozása. Jelen tanulmányban nem cél annak fejtegetése, hogy az energia és a villamos-energia milyen viszonyban vannak egymással, azonban azt hiszem, nem tévedek nagyot, ha kijelentem, hogy az energiának, mint egésznek jelentős részét a villamos-energia teszi ki. Ugyanezen megállapítás ennek függvényeként igaz lehet a jogi szabályozás felépítésére is.

A villamos-energia hazai szabályozása ennek megfelelően véleményem szerint, önálló jogági jellemzőket nem visel magán, hiszen a rá vonatkozó joganyag nem egy elkülönült jogágra tartozó jogviszonyokból áll. A villamos-energia, jogi értelemben véleményem szerint nem más, mint egy

termék, amely különböző kötelmi jogviszonyok alapját képezi, valamint jelentőségét tekintve az igazgatás egyik célterülete is. Egyedi technikai jellemzőinek, mint az előállítás, vagy a tárolás, szállítás köszönhetően valamint a nélkülözhetetlen mivoltából adódóan a szabályozása is különleges kell, hogy legyen.

A villamos-energiára vonatkozó szabályanyag alapvetően két klasszikus jogágra tartozónak mondható. Egyfelől, mint értékkel bíró termék, azaz áru, kötelmi jogviszonyok leginkább adás-vétel alapját képezi. A villamos-energia azonban egy speciális tulajdonságokkal rendelkező áru, tehát a klasszikus piaci viszonyoktól eltérő körzetben történik az értékesítése. Megjelennek ugyanis olyan igények, mint a termelés, a szállítás, szolgáltatás folyamatossága.⁴ Vitathatatlan, hogy a villamos-energia szolgáltatásának hiánya komoly gazdasági, társadalmi zavarokhoz vezethet. Ennek kiküszöbölése érdekében a fogyasztók differenciálása is szükséges, akikre ezáltal eltérő szabályok vonatkoznak, hiszen más következménnyel jár, ha egy természetes személy, egy vállalkozás, vagy egy kórház marad ellátás nélkül.⁵ Ezzel szemben azonban megoldandó feladat, a szektorban érintettek gazdasági érdekeinek védelme is. Példaként hoznám fel, ami sajnos manapság nem ritka, hogy közintézmények sem képesek fizetni a szolgáltatásért. Ennek okaként azonban nem megengedhető, hogy szolgáltatási kötelezettség következtében egy kereskedő, vagy termelő tönkremenjen. A villamos-energia ugyanakkor nem tárolható, készletek felhalmozása jelen tudásunk szerint nem lehetséges, tehát a folyamatos szolgáltatás csak folyamatos termelés mellett oldható meg. Ezek a kívánalmak, csak egy olyan piac kiépítésével oldhatók meg, amelyen a piaci szereplők érdekei megfelelően egymással szoros együttműködésben jutnak érvényre.

Másrészt a villamos-energia birtoklása, hatalmat jelent éppen ezért a fogyasztó gyakran kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet a szolgáltatóval szemben, aki könnyen visszaélhet helyzetével. Szükséges tehát a kettejük közötti kötelmi viszonyt megfelelő módon rendezni.

Összességében ezek a viszonyok egy egyedi piaci modell kialakításához vezettek, amely speciális szabályozás kialakulásához vezetett.⁶ A villamos-energia piacsabályozásban ugyanis komoly szerepet játszanak a piac szereplői, akik kötelező

*egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Közigazgatási Jogi Tanszék

¹ Lovas András: Az energijog aktuális helyzete a jogrendszerben, In: Magyar jog, 2011. április, ötvennyolcadik évf., 230-230.p.

² A jogágot a jogrendszer elkülönült részeként határozhatjuk meg. Az elkülönülés jellemzője lehet többek között speciális felelősségi alakzat, egyedi szankciórendszer stb. In: Jogi Lexikon, Complex Kiadó, Szerk.: Lamm Vanda, Budapest, 2009, 336.p.

³ A közigazgatási jogász szakma az energiaipart az iparon, mint igazgatási ágon belül helyezi el. In: A közigazgatási jog nagy kézikönyve, Szerk.: Kilényi Géza, Complex Kiadó, Budapest, 2008. 792.p.

⁴ A 2007.évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról (Vet.) már a céljai között is megjelöli, a villamos-energia ellátás folytonosságának jelentőségét. Külön fejezetet szentel a termelés (II. fejezet), és több fejezetet a szállítás szabályainak (III.; IV.; V. fejezetek)

⁵ A Vet. megkülönböztet többek között: *fogyatékkal élő fogyasztót (értelmező rendelkezések, 19.), lakossági fogyasztót (ért rend, 42.), valamint védendő fogyasztót (ért rend, 66.)*

⁶ Szervezett villamosenergia-piac: gyakorlatilag áram tőzsde, a villamos-energia speciális piaci értékesítésének formája

erejű szabályok megalkotására jogosultak, amelyek egymás közötti viszonyaikra vonatkoznak.⁷

A villamos-energia joganyagának másik jelentős részét a közjogi jellegű szabályanyag képezi. Egy igazgatási terület kapcsán mindig elsődleges kérdés, hogy az állam milyen mélyen avatkozzon be az adott társadalmi viszonyokba. A villamos-energia iparba való állami beavatkozás szükségessége nem lehet kérdéses, mint ahogyan az sem képezheti vita tárgyát, hogy erős állami kontroll alatt kell tartani az energia szektort, elsősorban a zavartalan működés érdekében.

Kérdés, hogy a villamos-energia, mint igazgatási terület mennyire önálló. Mielőtt erre a kérdésre választ próbálnék meg adni, megpróbálom meghatározni, hogy mitől önálló egy igazgatási ág. Véleményem szerint egy igazgatási ág önállóságát az adja, ha egy elkülönült különös hatáskörű szervezetrendszer végzi a vele kapcsolatos feladatokat. Az elkülönülés alapja lehet még a szabályozás egyedi mivolta, amely szerint az igazgatási ágra vonatkozó joganyag a többitől elkülöníthető.

Ha a villamos-energiával kapcsolatos igazgatási tevékenységeket ellátó szervezetrendszert megvizsgáljuk, megállapítható, hogy nincs önálló szervezetrendszer, aki a csak és kizárólag erre a területre vonatkozó feladatokat lát el. Ha a szervezetrendszert vizsgáljuk, megállapítható, hogy több szerv is érintett a villamos-energiával kapcsolatban különböző feladatok ellátásában.⁸ Ez a sokszínűség abból adódik, amelyre a szervek összetétele is utal, hogy igazgatási szempontból is több területet érint a villamos-energia ipar, illetve a hozzá kapcsolódó feladatrendszer. Mint azt már említettem, a villamos-energia speciális fizikai tulajdonságokkal rendelkezik. Ennek köszönhetően az előállításával, valamint a szállításával, és a felhasználásával kapcsolatos műszaki szabályok egyedi módon kerültek meghatározásra.⁹ Ezek a szabályok azonban kétséget kizáróan az építésügy területére tartoznak, bár kétségtelen, hogy azon belül elkülönült szabályhalmazt képeznek. Szorosan kapcsolódik a szabályozás ezen területéhez a villamos-energiához kapcsolható környezeti hatások, illetve az ezek kezelésével kapcsolatos feladatok elvégzésének köre. Ez a feladatkör a környezetvédelem területére tartozik.¹⁰

A piac szereplőinek viszonyaival, valamint a felhasználók jogaival kapcsolatos közigazgatási jellegű feladatok ellátása is több igazgatási területet érint. Ezek a területek leginkább a versenyjoggal, adó és vám joggal, pénzüccsal, valamint a fogyasztóvédelemmel mutatnak szoros kapcsolatot.¹¹

Az eddig leírtak alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a villamos-energiával kapcsolatos szabályanyag leginkább úgy jellemezhető, hogy több jogágba, valamint az egyes jogágakon belül több területről, mint a magánjogon belül a kötelmi, valamint a közjogon belül több közigazgatási szakigazgatási ágba tartozó joganyagból összegyűrt joganyagként jellemezhető a villamos-energiával kapcsola-

tos jogszabályanyag. Az, hogy az ide vonatkozó joganyag jelentős része külön jogszabályokban ölt testet, leginkább technikai kérdés. Azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy ezen jogszabályok önmagukban nem mindig, sokszor csak más jogszabályokkal együttesen alkalmazhatóak.¹²

Nem vitatom azon állítások alapját, amelyek az energiajog – és ezzel összefüggésben tulajdonképpen a villamos-energia jogának – jelentőségét népszerűsítik.¹³ Azt sem kérdőjelezem meg, hogy igenis hiányt pótló és igen értékes munkák, amelyek az energia ipar és ezen belül a villamos-energia szertor jogi szabályozásával kapcsolatban születnek, születtek.¹⁴ Azonban a villamos-energia, mint önálló szabályozási terület leginkább a gazdaságban betöltött szerepe miatt élvez kiemelt figyelmet, ezen okból kelti fel a jogász társadalom figyelmét, és nem azért, mert a szabályozás annyira elkülönült és egyedi, amely egy teljesen független jogszabályanyag sajátosságából ered. Megjegyzendő, hogy a bírói gyakorlatban felmerülő, az energiajoghoz kapcsolódó jogviták eldöntésénél is a polgári és a közigazgatási jogba tartozó alapvető szabályok kerülnek alkalmazásra.¹⁵

Összegzésként az a véleményem, – és ezzel reagálnék azon szerzők álláspontjára is akik az energiajogot önálló jogágként aposztrofálják, és önálló stúdiumként tartanák kívánatosnak az egyetemi oktatásban – hogy az energiajogot, és azon belül a villamos-energia jogát a közigazgatási jog önálló szakigazgatási ágaként célszerű kezelni. A területet érintő magánjogba tartozó kérdéseket emellett a polgári jogba tartozóként kell kezelni.

IRODALOM

- [1] LOVAS A.: Az energiajog aktuális helyzete a jogrendszerben, In: Magyar jog, 2011. április, LVIII. évf., 230-230.p.
- [2] Jogi Lexikon, Szerk.: Lamm Vanda, Complex Kiadó, Budapest, 2009.
- [3] A közigazgatási jog nagy kézikönyve, Szerk.: Kilényi Géza, Complex, Budapest, 2008.
- [4] FAZEKAS O.: A villamos-energia szektor működése és szabályozása I., Complex, Budapest, 2010.
- [5] MOLNÁR-BÍRÓ GY.: A Legfelsőbb Bíróság ítélete a piacsabályozási tárgyú közigazgatási perekben érvényesülő keresetösségi jogról. A keresetösségi jog szabályozásának szükségessége. In: JeMa jogesetek magyarázata, Budapest, 2011/3. sz., 49-55.p.
- [6] 2007. évi LXXXVI. törvény □ a villamos energiáról (Vet.)
- [7] 2004. évi CXL. törvény (Ket.);
- [8] 1996. évi LIV. törvény (Evt.);
- [9] 1959. évi IV. törvény (Ptk.)
- [10] 382/2007. (XII.23.) Korm. rend. – A villamosenergia-ipari építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról

⁷ Kereskedelmi szabályzat: a villamos-energia piac szereplő által képviselők útján megalkotott a címzettek nézve kötelező erejű dokumentum, amelyet a Magyar Energia Hivatal határozatával hagy jóvá

⁸ A Vet. szerint: Magyar energia hivatal, Gazdasági Versenyhivatal, pénzügyi szervezetek Állami Felügyelete, Fogyasztóvédelmi hatóság

⁹ Ld: például a 382/2007. (XII.23.) Korm. rend. a villamosenergia-ipari építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról

¹⁰ Pl: Vet. 78.§ c)

¹¹ Ennek hatékony megoldása érdekében a Vet. szoros együttműködési kötelezettséget ír elő a MAH-nak több hatósággal Vet. 162.§– 163.§.

¹² Ilyen többek között a: 2004. évi CXL. törvény (Ket.); 1996.évi LIV. törvény (Evt.); 1959. évi IV. törvény (Ptk.)

¹³ Ld: .Lovas. idézett mű

¹⁴ Pl: Fazekas Orsolya: A villamos-energia szektor működése és szabályozása I., Complex Kiadó, Budapest, 2010. megjegyzendő, hogy ezen mű is olyan kérdéseket érint leginkább, amelyek a versenyjog, környezetvédelem, valamint a kereskedelem tárgykörébe tartoznak.

¹⁵ Molnár-Bíró György: A Legfelsőbb Bíróság ítélete a piacsabályozási tárgyú közigazgatási perekben érvényesülő keresetösségi jogról. A keresetösségi jog szabályozásának szükségessége. In: JeMa jogesetek magyarázata, Budapest, 2011/3. sz., 49-55.p.